

บทที่ 5

อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ (Conclusion and Discussion)

การวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรแปรรูปสตรอเบอร์รี่เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบ้านโป่งแยงนอก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

ชุมชนเป็นหน่วยพื้นที่ทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ในท้องถิ่นอย่างมาก เนื่องจากชุมชนเป็นหน่วยทางสังคมที่มีความใกล้ชิดกับทรัพยากรมากที่สุด พฤติกรรมของชุมชน ในแต่ละพื้นที่ ย่อมมีความแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น เห็นได้จากชุมชนที่อยู่ใกล้ป่าหรือพื้นที่ต้นน้ำ ย่อมมีโอกาสเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากป่าและทรัพยากรบนพื้นที่สูง ชุมชนที่อยู่ใกล้ชายฝั่งย่อมมีโอกาสเข้าถึงการใช้ทรัพยากรชายฝั่งมากกว่าชุมชนที่อยู่ห่างออกไป และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านี้มีผลโดยตรงต่อการดำรงอยู่ และ/หรือความเสื่อมโทรมของทรัพยากร อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ฉะนั้น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและทุนทางสังคม จึงควรเริ่มกระทำการสร้างความเข้าใจของชุมชนเป็น

สำคัญ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทุนทางสังคม และเอื้ออำนวยต่อการใช้ประโยชน์ของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโป่งแยงนอก เป็นชุมชนที่มีทุนทางสังคม คือทรัพยากรดินที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูกสตรอเบอรี่ การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและทุนทางสังคมในพื้นที่ควรเริ่มต้นที่การพัฒนาบทบาทของผู้นำชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทุนทางสังคมและภูมิปัญญาในการผลิตและแปรรูปสตรอเบอรี่ โดยควรส่งเสริม ชักนำ และโน้มน้าวใจให้บุคคลเหล่านี้ให้ความร่วมมือกับรัฐในการดำเนินงานด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงต้องขยายแนวร่วมในการดำเนินงานในรูปแบบของเครือข่ายให้กว้างขวางยิ่งขึ้น การมีเครือข่ายชุมชน จึงเป็นแนวทางในการเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันทั้งในด้านการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน และการ ตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา เพื่อลดข้อขัดแย้งในการจัดการบุคคลและทุนทางสังคมในระดับชุมชนให้เกิดผลสำเร็จ การรวมกลุ่มชุมชนในรูปแบบเครือข่าย จึงเป็นการประสานความร่วมมือเชิงพื้นที่ และต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการมาสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น ผู้นำร่วม แผนงาน งบประมาณ หน่วยงานสนับสนุน ทรัพยากร พื้นที่เป้าหมาย ตลอดจนการมีส่วนร่วมของมวลสมาชิกของเครือข่าย ดังนั้นการบริหารจัดการเครือข่าย จึงต้องเตรียมความพร้อมขององค์ประกอบเหล่านี้ เพื่อให้สามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม

กระบวนการเข้าถึงชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก ที่นักพัฒนาทั้งหลายต้องทำความเข้าใจในบริบทของชุมชนอย่างใกล้ชิด โดยมีกระบวนการเข้าถึงชุมชนในหลายรูปแบบดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมชุมชนให้ครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ ชีวภาพ รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ ค่านิยม วัฒนธรรมและประเพณีชุมชน ประวัติความเป็นมาของชุมชน การตั้งถิ่นฐาน รวมตลอดจนภูมิหลังและความขัดแย้งที่ชุมชน (เกษม , 2539; กิตติชัย, 2549)

2. เริ่มต้นเข้าถึงผู้นำชุมชนเป็นลำดับแรก โดยเข้าพบปะหารือกับผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ที่นักพัฒนาจะเข้ามาดำเนินงานในชุมชน ผู้นำชุมชนอาจมีความหลากหลายทั้งผู้นำที่เป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เช่น ประธานกลุ่มเกษตรกร ประธานกลุ่มอาชีพ เป็นต้น นอกจากนี้ การหาหรือผู้นำชุมชน ยังช่วยในการรับรู้ข้อมูลบางประการที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานในชุมชนได้เป็นอย่างดี

3. จัดเตรียมเอกสารและข้อมูลและแผนงานเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสมาชิกในชุมชน โดยสามารถใช้การสื่อสารข้อมูลต่างๆ ผ่านเวทีการประชุมในหลายๆ ระดับ เช่น การประชุมชี้แจงในที่ประชุมผู้นำชุมชน ประชาคมตำบล หรือการประชุมในวาระเฉพาะที่จัดให้มีขึ้น (สมจินตนา คุ่มภัย, 2559)

4. กำหนดบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในชุมชนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน พร้อมทั้งถ่ายทอดความรู้และแนวคิดในการเข้าร่วมดำเนินงานกับทางโครงการ กระบวนการถ่ายทอดอาจใช้ การประชุมกลุ่มเป้าหมายหลัก (Focus Group) โดยให้นักพัฒนามีบทบาทในการเป็นวิทยากรกระบวนการ เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้สร้างสรรค์ อีกทั้งยังมีส่วนช่วยในการสื่อสารข้อมูลกับสมาชิกในชุมชนได้อย่างทั่วถึงยิ่งขึ้น

5. การรับฟังข้อมูลและสภาพปัญหา รวมทั้งความต้องการของชุมชน ในกระบวนการนี้เป็นการจัดให้มีเวทีการสนทนาพูดคุยระหว่างสมาชิกในชุมชนกับเจ้าหน้าที่จากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมากเป็นการจัดให้มีเวทีชาวบ้าน โดยเชิญผู้แทนชาวบ้านที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมสนทนา โดยมีวิทยากรกระบวนการเป็นผู้เปิดประเด็นการสนทนา และสรุปผลการสนทนาในแต่ละประเด็น ทั้งนี้การสนทนา จำเป็นต้องมีการกำหนดประเด็นเฉพาะ เพื่อให้สมาชิกที่เข้าร่วมสนทนามีโอกาสการแลกเปลี่ยนได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง สำหรับการกำหนดความต้องการของชุมชนที่มีต่อการพัฒนานั้น เป็นการกำหนดทิศทางความต้องการในการที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยชุมชนเอง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานพัฒนาที่จะสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการได้อย่างเพียงพอตามความต้องการที่แท้จริง ทั้งการสนับสนุนงบประมาณ ความร่วมมือ การประสานงาน ข้อมูลทางเทคนิควิชาการ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

จากการศึกษาการดำเนินงานขงกลุ่มเกษตรกรผู้แปรรูปสตอเบอรี่บ้านโป่งแยงนอก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสตอเบอร์รี่ควรมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมของกลุ่มให้บ่อยครั้งและต่อเนื่อง
2. ผู้นำกลุ่มมีบทบาทที่สำคัญในการรวมกลุ่มเกษตรกร ดังนั้นต้องมีการส่งเสริมบทบาทของผู้นำกลุ่มอย่างต่อเนื่อง
3. การจัดตั้งกลุ่มถือว่ามีผลดีต่อการพัฒนาอาชีพปลูกและแปรรูปสตอเบอร์รี่
4. การขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเป็นการสร้างผลประโยชน์ในเชิงการพัฒนา
5. การหาผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่าย
6. การสร้างกลุ่มเครือข่ายผู้ปลูกและแปรรูปสตอเบอร์รี่ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงของกลุ่มเกษตรกร
7. การตั้งกฎ ระเบียบของกลุ่ม เป็นการสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้กับสมาชิกภายในกลุ่มที่ต้องยึดถือและปฏิบัติตาม